

Till:

Mark- och miljööverdomstolen
Svea hovrätt
Box 2290
103 17 Stockholm

2017-10-16

Naturskyddsföreningen i Nynäshamn
c/o Dannstedt Branting
Segersängsvägen 141
148 91 Ösmo

Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Box 6361
102 35 Stockholm

Naturskyddsföreningen i Stockholms län och Naturskyddsföreningen i Nynäshamn (hädanefter NFSN) har beretts tillfälle att yttra oss om målet kan avgöras på handlingarna, samt även slutföra talan. NFSN ska även yttra oss över hur den sökta vattenverksamheten förhåller sig till markavvattningsförbudet i Stockholms län.

Frågan om markavvattning

NFSN anser att det förbud för markavvattning i Stockholms län som återfinns i 4 § förordningen om vattenverksamheter är generellt gällande för hela Stockholms län och därmed krävs dispens från förbudet. NFSN anser inte att rekvisiten för dispens finns, varför vi kvarstår i att ansökan ska avslås alternativt avvisas.

Frågan om avgörande på handlingarna

NFSN yrkar att syn ska hållas med anledning av det som föreningarna skriver i överklagandeskriften, att en utökad verksamhet i området med en därmed ökande fordonstrafik med sannolikhet leder till påverkan på de naturvärden som Nynäshamns kommun avser att skydda med det interimistiska naturreservatet, samt även skador på skyddade arter och deras livsmiljöer, samt även ökad påverkan på det rörliga friluftslivet. För att rätt kunna bedöma denna påverkan är det av vikt att syn hålls på plats under barmarkssäsong. NFSN anser att målet om så önskas i övrigt kan avgöras på ingivna handlingar.

Slutförande av talan

NFSN har läst sökandes yttrande i aktbilaga 15. NFSN kvarstår i samtliga delar och yrkanden i överklagandeskriften. Nedan lämnar vi kommentarer på aktbilaga 15 i punktform. Sist anför vi ett av sökande inlämnat yttrande i målet i underinstans från konsultfirma NCC som argument för att sökt verksamhet kommer att påverka naturvärden på ett icke tillåtligt vis.

Sökandes text i aktbilaga 15 och i övrigt i kursiv text.

1. Sidan 3, andra stycket:

Att en tömning av brottet skulle påverka det rörliga friluftslivet förefaller därmed långsökt.

NFSN:s kommentar:

En utökad lagringsverksamhet som möjliggörs och är syftet med tömningen av södra sjön, medför en ökad fordonstrafik, dock oklart i hur stor omfattning eftersom det inte söks särskilt i detta mål för lagring av biomaterial i den torrlagda sjön.

Tömningen av sjön medför en ökad lagringsyta i storleksordningen 50-100 procent. Detta påverkar givetvis det rörliga friluftslivet i hela området från Vikavägen (väg mellan Nynäshamn och Sorunda) upp till kalkbrottet.

2. Sidan 3, andra stycket:

Sedan 2006 finns dock tillstånd för hantering av biobränslen inom kalkbrottet, se slutlig dom i målet i bilaga till sökandens yttrande den 19 december 2016. Tillståndet avser en rätt att till den närliggande hamnen ta in högst 450 000 ton biomaterial, avfallsbränslen och inert material per år och att lagra detta på olika ytor, bland annat i kalkbrottet. Dagvatten från lagringsytorna i kalkbrottet rinner mot den södra brottsjön och domstolen ansåg i vart fall inte vid den då aktuella prövningen att detta föranledde behov av villkorsreglering.

NFSN:s kommentar:

I det fall olämpliga ämnen i dagsläget hamnar i södra sjön (se NFSN:s överklagandeskrift om läckage av oljor, eldsvådor mm.), kan detta hanteras där med liten risk för spridning, vilket inte blir fallet om detta dagvatten ska pumpas ut kontinuerligt. Dessutom kan konstateras att det som NFSN tidigare i överklagandeskriften anført om riskerna vid lagring av biobränsle mm. inte har behandlats i den av sökande refererade domen. Se även nedan om dom i mål M 1574-07, 22 mars 2012, sidan 7.

3. Sidan 3, tredje stycket:

Frågan om den påverkan som biobränslehanteringen inom kalkbrottet i de mängder som omfattas av tillståndet kan ha på naturmiljön är således redan avgjord. Verksamheten bedrivs av en självständig verksamhetsutövare som hyr ett område i

brottets mellersta och norra del av sökanden. Frågor med anknytning till hur denna verksamhet bedrivs har sökanden ingen insikt i utan dessa hanteras av tillsynsmyndigheten och ska inte beaktas inom ramen för nu aktuellt mål.

NFSN:s kommentar:

Sökandes argument är felaktiga, då en tömning medger större lagringsyta och därmed större mängder lagrade massor än vad som idag är möjligt, dessutom i direkt anslutning till den tänkta pumpanordningen, vilket leder till risker för att koncentrerade mängder av giftiga och för vattenmiljön potentiellt skadliga ämnen kan tillföras recipienten i fall av olyckshändelse eller eldsvåda. Angränsande verksamhet ska också beaktas i den bedömning som ska göras av kumulativa miljöeffekter.

NFSN ger sökande rätt i att lagringen av material är en verksamhet som bedrivs av annan juridisk person, samt att lagringsvolymen och skyddsåtgärder är avgjorda i annat mål. NFSN anser dock att lagring i en tänkt tömd sjö måste villkoras för att undvika skador. Dels villkor kring total mängd fordonstrafik, dels villkor för skydd i fall av olyckor som oljespill eller eldsvåda mm. Då den tillståndsdom som sökande refererar till baserades på att södra sjön inte har något avlopp till Fållnäs-viken, se punkt 4 nedan, har villkoren i den domen också av det skälet otillräcklig omfattning. NFSN menar att de villkor som måste anges för att hantera de nya riskerna inte kan behandlas i detta mål, då det är en annan verksamhetsägare. Av det skälet ska ansökan avslås.

4. I dom i mål M 1574-07, 22 mars 2012, anges på sidan 7 under rubriken Dagvatten att det inte finns någon risk för att det från stackarna med flis ska uppstå något lakvatten som kan förorena marken eller vattenområdet utanför anläggningen (Fållnäs-viken, NFSN:s kommentar). Vidare anges att, citat:
"Även i kalkstensbrottet förekommer inom ramen för bolagets verksamhet och i enlighet med tillståndet viss lagring av både flisat och oflisat trä. [...] Eventuellt avrinnande vatten från lagringen i kalkstensbrottet rinner mot den "sjö" som har bildats i dagbrottet. Sjön har inget utlopp och någon annan avbördning än den som sker genom läckage och avdunstning äger därför inte rum."

Av det citerade stycket från domen framgår att sökande där använde avsaknad av avlopp eller kontakt med Fållnäs-viken som argument för att lagringen av samma typ av material som enligt nuvarande ansökan ska lagras i den södra tömda sjön, kunde godkännas med avseende på lakvatten. Det citerade stycket och verksamhetsutövarens argument står i direkt strid med ansökan och tillståndsdomen som nu överklagats i detta mål; att utan rening kontinuerligt pumpa vattnet från sjön ner till Fållnäs-viken. Det citerade stycket bekräftar kommentar från

sökandeombudet på sidan 3 aktbilaga 15 att *"domstolen ansåg i vart fall inte vid den då aktuella prövningen att detta föranledde behov av villkorsreglering."* Detta äger sin riktighet, men tömning av sjön var inte aktuell i det målet och det framgick av handlingarna att det inte fanns något avlopp från sjön.

5. Sidan 3, aktbilaga 15, fjärde stycket:

I Stockholmsregionen finns ett stort behov av platser för tillfällig lagring och omlastning av massor och det torde vara uppenbart att de kostnader som är förenade med tömningen av kalkbrottet uppvägs av nyttan av att kunna utnyttja området för sådan lagring, antingen genom att befintlig verksamhet tar dessa ytor i anspråk eller genom annan verksamhetsutövare.

NFSN:s kommentar:

Påståendet att det finns ett stort behov av tillfälliga lagringsytor kan inte NFSN vare sig bekräfta eller vederlägga, det hade varit bra om underlag för detta visats av sökande. Vi kan konstatera att de ytor som idag är tillgängliggjorda används till mindre än 10 procent.

6. Sidan 3, fjärde stycket:

Avsikten är att endast hantera sådana massor som inte erfordrar särskild anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken.

NFSN:s kommentar:

Tidigare i yttrandet har sökande sagt att de inte har någon insikt i vad verksamhetsutövaren självständigt bedriver i form av lagringsverksamhet, vilket talar emot påståendet att avsikten endast är att hantera en viss sorts massor.

Markavvattning

1. *Sökanden är av uppfattningen, vilken även redovisats vid huvudförhandlingen i målet hos mark- och miljödomstolen, att den ansökta verksamheten förvisso måste anses utgöra tappning/sänkning av ett vattenområde men däremot är det inte fråga om att varaktigt öka fastighetens lämplighet för visst ändamål.*

NFSN:s kommentar:

Sökandes yttrande att det inte är fråga om att varaktigt öka fastighetens lämplighet för visst ändamål är motstridigt ansökans avgränsning samt sökandes tidigare yttranden i underinstans och yttrande i det förevarande målet i MMÖD. Alternativt är ansökan att betrakta som en ren översvämningsskyddsåtgärd. I fall att ansökan ska tolkas på sådant sätt, hänvisar NFSN till överklagandeskriften där vi menar att det synes fullständigt olämpligt och oproportionerligt att tömma sjön helt för att minimera översvämningrisker, med tanke på påverkan på grundvattennivåer, risk

för påverkan på vattensamlingar i norra delen (se nedan) m.fl. risker. Med en alternativ utformning av projektet där sjöns yta ska hållas på samma nivå som idag för att förhindra översvämning, hade förmodligen nuvarande verksamhet utan hinder kunnat pågå under tiden som Nynäshamns kommun fortsätter med processen kring naturreservat i området. Med anledning av det menar NFSN vidare att eftersom ansökan saknar andrahandsalternativ, vilket ska ingå enligt miljöbalken, kan inte MKB:n godkännas och därmed ska ansökan avvisas.

2. *Åtgärden att tömma brottet innebär återställande av marken till de förhållanden som rådde efter den senaste tömningen, för 15 år sedan.*

NFSN:s kommentar:

Vi menar att det tillstånd att hålla kalkbrottet tomt på vatten som tidigare förmodas funnits under åren för kalkbrytningsverksamheten, har upphört då verksamheten med kalkbrytning upphörde under tidigt 1980-tal. Huruvida verksamhetsutövaren som tömde sjön för 15 år sedan (runt 2002) hade tillstånd eller ej för åtgärden framkommer inte av handlingarna, men det är inte omöjligt att det var en icke tillståndsgiven vattenverksamhet, vars syfte och resultat i så fall knappast kan hänvisas till som skäl för att tömma sjön igen.

NFSN menar vidare att ett nytt naturtillstånd har uppkommit. Med hänvisning till avgörande M 676-12, MMÖD 25 juni 2012, dammsäkerhetshöjande åtgärder vid Klinte kraftverk i Vetlanda, anser NFSN att en sjösänkning inte är tillåten.

3. *Oavsett definition av verksamheten gäller emellertid samma materiella regler vid tillståndsprövningen och frågan om åtgärden utgör markavvattning har i princip endast betydelse för ansökningsavgiften och behovet av att pröva frågan om dispens från förbudet mot markavvattning.*

NFSN:s kommentar:

NFSN menar att frågan om dispens är central. Det finns ingen regel i MB att länsstyrelsen måste eller ska meddela dispens. Tvärtom ska dispens användas restriktivt och dispens ska endast medges då det är fråga om begränsade åtgärder för att möjliggöra vissa arbeten under förutsättning att naturvärdena inte försämrats ytterligare genom åtgärderna, se Bengtsson, Bjällås, Rubensson och Strömberg, Miljöbalken (26 juli 2016, Zeteo) kommentaren till 11 kap. 14 § under rubriken Särskilda förutsättningar för vattenverksamhet nedan:

Andra stycket ger länsstyrelsen möjlighet att i enskilda fall meddela dispens från markavvattningsförbudet. Förutsättningen är att det föreligger särskilda skäl.

Bedömningen av vad som ska anses utgöra särskilda skäl måste enligt de ursprungliga förarbetena främst ske mot bakgrund av intresset från naturvårdssynpunkt av att bevara de återstående våtmarkerna inom området. Möjligheten att meddela dispens är avsedd att utnyttjas restriktivt. Som förutsättning för dispens ska gälla att området som berörs av markavvattning i princip saknar betydelse från naturskyddssynpunkt. Vid bedömningen får bl.a. beaktas att ett av huvudsyftena med bestämmelsen i balken är att kraftigt begränsa eller upphöra med markavvattning i de delar av landet som redan starkt utarmats på våtmarker. Avslås en dispensansökan är det därefter inte möjligt att få tillstånd till markavvattningen. Dispens bör alltså endast medges då det är fråga om begränsade åtgärder för att möjliggöra vissa arbeten och naturvärdena inte försämras ytterligare genom åtgärderna. Ett annat skäl för undantag kan i ett visst fall vara behov av dikning för att återställa markens tillstånd sedan vattenproblem uppkommit på grund av åtgärder på intilliggande mark (kompensationsdikning).

Tillståndsmyndigheten är inte formellt bunden av dispensbeslutet utan kan avslå ansökningsen vid sin prövning av verksamheten enligt de allmänna hänsynsreglerna m.m.

NFSN menar att rekvisiten för att meddela dispens inte finns.

Risk för skador på djur och livsmiljöer

NFSN anser att det föreligger stor risk att skador på skyddade arter och deras livsmiljöer kommer att öka om ansökan medges. NFSN bifogar en lista över de arter som påträffats inom det område som kommunen avser att skydda. Exempelvis hasselsnok, *Coronella austriaca*, som är klassad som sårbar i *Rödlista 2015*, har vid tillfällena för observation befunnit sig på och tätt intill vägarna i området. En ökad fordonstrafik medför därmed utan tvekan risk för denna art, och även andra, se vår överklagandeskrift. Totalt har 26 arter av antingen sårbara eller starkt hotade arter påträffats inom området, vilket måste anses vara ett mycket högt antal inom ett så pass begränsat område. I övrigt vad gäller risker hänvisar vi till vår överklagandeskrift.

- I bemötande av yttranden från motparter i M 2770-15, har sökande via ombud i aktbilaga 60, 2016-12-19 angivit följande under rubriken Områdets naturvärden, sid.2 ffr.

”Såvitt avser påverkan på fridlysta arter och deras livsmiljöer hänvisas till slutsatserna av en mer ingående granskning som sökande låtit utföra av tidigare inventeringar samt länsstyrelsens synpunkter, Bilaga 3.”

I omnämnd bilaga, aktbilaga 63 i M 2770-15, anger konsultföretaget NCC på sidan 1 sista stycket ffr. om padda och mindre vattensalamander att, citat:

”Om dessa är knutna till vattnet i de närliggande dammarna och endast nyttjar de terrestra miljöerna runt den södra brottsjön borde dessa miljöer fortfarande ha möjlighet att utgöra ett lämpligt habitat även efter att vattnet har blivit bortlett. Detta förutsätter dock att dessa miljöer inte påverkas på annat vis och att spridningsmöjligheterna för arterna inte inskränks genom till exempel fysiska

barriärer eller ökad motortrafik.”

NFSN:s kommentar:

NFSN menar att en avsänkning av södra sjön leder till ökad fordonstrafik, i själva verket är ju ansökan utformad på sådant sätt att det handlar om att tillgängliggöra mer mark för en ökad användning, vilket med naturlighet leder till ökad fordonstrafik. Därmed inskränks spridningsmöjligheterna vilket utan dispens, för vilket det inte sökts, är att betrakta som miljöskada enligt direktiv 2004/35/EG, inledande punkterna 3, 5 och 6.

- Tidigare i aktbilaga 63, M 2770-15 sid. 1, två sista meningarna andra stycket, anger konsulten att de stora naturvärdena är knutna till vattensamlingarna i mellersta och norra delen av brottet, samt i de öppna omgivningarna runt brottet med sin kalkrika berggrund. Vidare att dessa områden inte omfattas av ansökan och bör ej påverkas av en bortledning av vattnet i den djupare brottsjön i kalkbrottets södra del. Detta förutsätter dock, citat, att ”bortledningen kan ske utan att påverka vattennivån i de övriga vattensamlingarna.”

NFSN menar att det inte ingetts tillräckliga underlag för att bestämt kunna säga att vattensamlingarna i norra delen inte påverkas av en bortledning av vatten från södra brottsjön. Därmed föreligger enligt sökandes inlägga risk för skador på skyddade arter och livsmiljöer, för vilket det inte sökts dispens. Därmed ska ansökan avslås.

Eva Dannstedt Branting

Beatrice Sundberg

Ordförande

Ordförande

Naturskyddsföreningen i Nynäshamn

Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Bilaga: Förteckning över de arter som påträffats inom gränsen för det område som kommunen utfärdat interimistiskt förbud mot vissa verksamheter.